บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาครั้งนี้ การจัดการกำไรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดคือ แนวคิด Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach และ (2) การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิด โดยคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร กล่าวคือการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นบวกบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้สูงขึ้น และการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลง สำหรับแนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด ทั้ง 2 แนวคิดนั้น ผู้วิจัยได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 3 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วนดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาในภาพรวม

4.1.1.1 ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษาในภาพรวม

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานในภาพรวม

4.1.2.1 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (การทดสอบสมมติฐาน)ในภาพรวม

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้บริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาของบริษัทในกลุ่ม SET 50

4.2.1.1 ลักษณะเบื้องต้นของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50

4.2.1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของบริษัทในกลุ่ม SET 50

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานของบริษัทในกลุ่ม SET 50

4.2.2.1 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

4.3.1 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ก่อนที่จะนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยขอสรุปถึงข้อตกลงเกี่ยวกับสัญลักษณ์และความหมายของตัวแปรต่างๆเป็นลำดับแรก เนื่องจากสัญลักษณ์และความหมายของตัวแปรต้องใช้ในการวิเคราะห์และตีความหมายในทุกส่วนของการนำเสนอผลการวิจัย และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในสัญลักษณ์ และความหมายของตัวแปรต่างๆ ผู้วิจัยจึงนำเสนอไว้ในตาราง 4.1 ดังนี้

ตาราง 4.1 สรุปสัญลักษณ์และความหมายของตัวแปร

สัญลักษณ์	ความหมาย
ตัวแปรที่สนใจศึกษา	
DISCACC	การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร(วัดค่าโดยใช้แนวคิดดังที่ได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 3)
ABS DISCACC*INCR	การจัดการกำไรให้สูงขึ้น วัดค่าโดยใช้ค่าสัมบูรณ์ของการจัดการกำไรคูณด้วย 1 = การจัดการกำไรให้สูงขึ้น 0 = กรณีอื่นๆ
ABS DISCACC*DECR	การจัดการกำไรให้ต่ำลง วัดค่าโดยใช้ค่าสัมบูรณ์ของการจัดการกำไรคูณด้วย 1 = การจัดการกำไรให้ต่ำลง 0 = กรณีอื่นๆ
ตัวแปรควบคุม	
SIZE	ขนาดของบริษัท (วัดค่าโดยใช้ Natural log ของสินทรัพย์ทั้งหมด)
LIQ	อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (วัดค่าโดยใช้สินทรัพย์หมุนเวียนหารด้วยหนี้สินหมุนเวียน)
LEVERAGE	อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (วัดค่าโดยใช้หนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์รวม)

สัญลักษณ์	ความหมาย
RECURLOSS	ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (วัดค่าโดยให้ 1 = บริษัทมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปี ภายใน 3 ปีที่ผ่านมา 0 = กรณีอื่นๆ)
PRIOROPIN	รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน (วัดค่าโดยให้ 1 = รายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไป 0 = กรณีอื่นๆ)
BIG 4	ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (วัดค่าโดยให้ 1 = BIG 4 - บริษัท ไพร้ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอเอส จำกัด - บริษัท ดีลอย์ ทู้ช โธมัทสุ ไซยยศ จำกัด - บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย สอบบัญชี จำกัด - บริษัท สำนักงาน เอินส์ท แอนด์ ยัง จำกัด และ 0 = NON-BIG 4)
ACIND	สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (วัดค่าโดยใช้อัตราส่วนระหว่างจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระกับคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด)
SUBS	จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม
ตัวแปรตาม	
LNAFEE	ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (วัดค่าโดยใช้ Natural log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี)
อื่นๆ	
ε	ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบ

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาในภาพรวม ประกอบด้วย

4.1.1.1 ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 4.2 ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวน (ตัวอย่าง)	ร้อยละ
1. กลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น	814	100
2. บริษัทที่ไม่มีรอบบัญชีเริ่มต้นวันที่ 1 มกราคม สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม	52	7
3. บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์	117	14
4. กลุ่มตัวอย่างที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล	645	79

จากตาราง 4.2 สามารถสรุปได้ว่าการศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นจำนวน 814 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ปี 2549 และ 2548 ทั้งนี้ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน ที่ประกอบด้วย เงินทุนและหลักทรัพย์ ธนาคาร ประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่แตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนั้นจึงไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จากจำนวน 814 ตัวอย่าง สามารเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ร้อยละ 79 (645 ตัวอย่าง) ของกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 21 (169 ตัวอย่าง) แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีรอบระยะเวลาบัญชีเริ่มต้นวันที่ 1 มกราคม สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ร้อยละ 7 (52 ตัวอย่าง) และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ร้อยละ 14 (117 ตัวอย่าง) กล่าวคือ ไม่มีคณะกรรมการตรวจสอบ เนื่องจากบริษัทให้เหตุผลว่าอยู่ในช่วงของการฟื้นฟูกิจการ จึงไม่ได้จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ไม่ได้เปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีทั้งในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี รวมทั้งไม่มีข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการศึกษาเป็นต้น

4.1.1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษาในภาพรวม

การนำเสนอแบ่งเป็น 3 ส่วนหลักๆ คือ (1) ตัวแปรที่สนใจศึกษา (2) ตัวแปรควบคุม และ (3) ตัวแปรตาม ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าต่ำสุด (Minimum: Min) ค่าสูงสุด (Maximum: Max) ค่าฐานนิยม (Mode) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของตัวแปรที่สนใจศึกษาสามารถนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

4.1.1.2.1 ตัวแปรที่สนใจศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ตัวแปรที่สนใจศึกษา คือ การจัดการกำไรโดยใช้รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดคือแนวคิด Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตาราง 4.3 ค่าสถิติพื้นฐานของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารในภาพรวม

รายการ	Min	Max	Mean	Standard Deviation
1. รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณโดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด	-1.24916	1.26187	0.00012	0.14630
2. รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณโดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด	-0.77573	0.56106	0.01150	0.11966

จากตาราง 4.3 สามารถสรุปได้ว่า

รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณโดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.00012 (Mean) แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า บางตัวอย่างมีรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้อยู่ที่ -1.24916 ซึ่งเป็นค่าต่ำสุด (Min) ในทางตรงกันข้ามบางตัวอย่างมีรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้อยู่ที่ 1.26187 ซึ่งเป็นค่าสูงสุด (Max) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ 0.14630

รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณโดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.01150 (Mean) แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า บางตัวอย่างมีรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้อยู่ที่ -0.77573 ซึ่งเป็นค่าต่ำสุด (Min) ในทางตรงกันข้ามบางตัวอย่างมีรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้อยู่ที่ 0.56106 ซึ่งเป็นค่าสูงสุด (Max) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เท่ากับ 0.11966

ดังนั้นรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดโดยเฉลี่ยแล้วมีค่าเป็นบวก กล่าวคือเป็นรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่ทำให้กำไรสูงขึ้น (เป็นการจัดการกำไรให้สูงขึ้น) นอกจากนี้พบว่าการกระจายของข้อมูลของทั้ง 2 ตัวแบบมีค่าใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่เหมาะสมกับบริษัทซึ่งทำให้มีการปรับเปลี่ยนผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินให้เป็นไปในรูปแบบเพื่อตกแต่งกำไรเป็นสำคัญ

4.1.1.2.2 ตัวแปรควบคุม

ตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย (1) ขนาดของบริษัท (2) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (3) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (4) ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (5) รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน (6) ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (7) สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ และ (8) จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม

4.1.1.2.2.1 ขนาดของบริษัท (SIZE)

ตาราง 4.4 ค่าสถิติพื้นฐานของขนาดของบริษัทในภาพรวม

จำนวน 645 ตัวอย่าง			
Min	Max	Mean	Standard Deviation
4.46176	13.52976	8.06121	1.39169

จากตาราง 4.4 สามารถสรุปได้ว่าขนาดของบริษัทที่วัดค่าจากยอดสินทรัพย์รวมโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 8.06121 (3,169.12 ล้านบาท) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่าบางตัวอย่างมีขนาดของบริษัทอยู่ที่ 4.46176 (86.46 ล้านบาท) ซึ่งเป็นบริษัทที่มีขนาดเล็กที่สุด (Min) ในทางตรงกันข้ามบางตัวอย่างมีขนาดของบริษัทอยู่ที่ 13.52976 (751,450.04 ล้านบาท) ซึ่งเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่สุด (Max) แสดงให้เห็นว่าขนาดของบริษัทที่วัดจากยอดสินทรัพย์รวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดกลาง

4.1.1.2.2.2 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (LIQ)

ตาราง 4.5 ค่าสถิติพื้นฐานของอัตราส่วนทุนหมุนเวียนในภาพรวม

จำนวน 645 ตัวอย่าง			
Min	Max	Mean	Standard Deviation
0.00388	25.30670	2.34957	2.49409

จากตาราง 4.5 สามารถสรุปได้ว่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 2.34957 เท่า (Mean) แสดงว่าเฉลี่ยแล้วบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้น แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า บางตัวอย่างมีอัตราส่วนทางการเงินนี้อยู่ที่ 0.00388 (Min) ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำมากแสดงให้เห็นว่าบริษัทอาจไม่สามารถชำระหนี้สินระยะสั้นได้เมื่อครบกำหนด ในทางตรงกันข้ามบางตัวอย่างมีค่าอัตราส่วนทางการเงินนี้สูงถึง 25.30670 (Max) แสดงว่าบริษัทมีสภาพคล่องที่สูงและมีความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นที่สูงเช่นกัน

4.1.1.2.2.3 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (LEVERAGE)

ตาราง 4.6 ค่าสถิติพื้นฐานของอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ในภาพรวม

จำนวน 645 ตัวอย่าง			
Min	Max	Mean	Standard Deviation
0.00627	2.05059	0.43825	0.23418

จากตาราง 4.6 สามารถสรุปได้ว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.43825 เท่า (Mean) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าบางตัวอย่างมีอัตราส่วนทางการเงินนี้อยู่ที่ 0.00627 เท่า ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำมาก (Min) แสดงว่าบริษัทมีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้สินในระยะยาวอยู่ในระดับต่ำหรือมีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ ในทางตรงกันข้ามบางตัวอย่างมีอัตราส่วนทางการเงินนี้สูงถึง 2.05059 เท่า (Max) แสดงว่าเป็นบริษัทที่มีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้สินในระยะยาวและความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับสูง โดยมีการกระจายของข้อมูลเท่ากับ 0.23418 แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำเนื่องจากบริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้สินในระยะยาว

4.1.1.2.2.4 ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (RECURLOSS)

ตาราง 4.7 ค่าสถิติพื้นฐานของผลขาดทุนจากการดำเนินงานในภาพรวม

ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน	ความถี่	ร้อยละ
มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมา	66	10.20
ไม่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานหรือมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานไม่เกิน 1 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมา	579	89.80
รวม	**645**	**100.00**

จากตาราง 4.7 สามารถสรุปได้ว่าจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 645 ตัวอย่าง พบว่ามีบริษัทที่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมาอยู่ร้อยละ 10.20 (66 ตัวอย่าง) นอกจากนี้จำนวนตัวอย่างอีก 579 ตัวอย่างพบว่าไม่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงาน

หรือมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานไม่เกิน 1 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมาซึ่งคิดเป็นร้อยละ 89.80 แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานของฝ่ายบริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โดยภาพรวมแล้วมีผลการดำเนินงานที่ดี มีเพียง 66 ตัวอย่างเท่านั้นที่ประสบกับสภาวะขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมา

4.1.1.2.2.5 รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน (PRIOROPIN)

ตาราง 4.8 ค่าสถิติพื้นฐานของรายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อนเปรียบเทียบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวม

รายงานงวดที่แล้ว	ความถี่	ร้อยละ	Mean	
			Natural log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (บาท)
แบบที่เปลี่ยนแปลงไป	145	22.50	14.27014	1,575,589.43
แบบที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	500	77.50	14.04989	1,264,124.06
รวม	**645**	**100.00**	**14.09940**	**1,328,286.07**

จากตาราง 4.8 สามารถสรุปได้ว่ารายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อนจากกลุ่มตัวอย่าง 645 ตัวอย่าง พบว่ามีบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดก่อนอยู่ร้อยละ 22.50 (145 ตัวอย่าง) และมีบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในงวดก่อนสูงถึงร้อยละ 77.50 (500 ตัวอย่าง) และเมื่อทำการเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าบริษัทที่ได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดก่อนจะมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่าบริษัทที่ได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีแบบที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดก่อนผู้สอบบัญชีจะต้องเพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ารายงานทางการเงินที่มีการปรับปรุงนั้นถูกต้องส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นเช่นกัน

4.1.1.2.2.6 ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (BIG 4)

ตาราง 4.9 ค่าสถิติพื้นฐานของขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเปรียบเทียบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวม

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี	ความถี่	ร้อยละ	Mean	
			Natural log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (บาท)
BIG 4	375	58.10	14.39612	1,787,127.25
NON-BIG 4	270	41.90	13.68730	879,668.14
รวม	**645**	**100.00**	**14.09940**	**1,328,286.07**

จากตาราง 4.9 สามารถสรุปได้ว่าขนาดของสำนักงานสอบบัญชีจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 645 ตัวอย่าง พบว่ามีบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) สูงถึงร้อยละ 58.10 (375 ตัวอย่าง) ในขณะที่มีบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (NON-BIG 4) อยู่ร้อยละ 41.90 (270 ตัวอย่าง) นอกจากนี้เมื่อทำการเปรียบเทียบขนาดของสำนักงานสอบบัญชีกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่าบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) โดยเฉลี่ยแล้วมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเท่ากับ 1,787,127.25 บาท ซึ่งสูงกว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (NON-BIG 4) ที่มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 879,668.14 บาท ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่านั้นเป็นผลมาจากความแตกต่างของต้นทุนและกำไรของสำนักงานสอบบัญชีหรือประเด็นด้านคุณภาพของการตรวจสอบรวมทั้งการป้องกันความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้องของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่

4.1.1.2.2.7 สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACIND)

ตาราง 4.10 ค่าสถิติพื้นฐานของสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบในภาพรวม

สัดส่วนความเป็นอิสระ* (%)	ความถี่	ร้อยละ
60.00	1	0.20
66.67	7	1.00
75.00	1	0.20
100.00	636	98.60
รวม	**645**	**100.00**

Min	Max	Mode	Standard Deviation
60.00	100	100	0.03914

* สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ = จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระ / จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด

จากตาราง 4.10 สามารถสรุปได้ว่าสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทโดยส่วนใหญ่มีสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบสูงถึง 100 เปอร์เซ็นต์ กล่าวคือคณะกรรมการตรวจสอบทุกคนมีความเป็นอิสระคิดเป็นร้อยละ 98.60 (636 ตัวอย่าง) แสดงให้เห็นว่าบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่มีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์

4.1.1.2.2.8 จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม

ตาราง 4.11 ค่าสถิติพื้นฐานของจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมในภาพรวม

จำนวน 645 บริษัท			
Min	Max	Mean	Standard Deviation
0	95	4.84	9.141

จากตาราง 4.11 สามารถสรุปได้ว่าจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 645 ตัวอย่าง จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 4.84 บริษัท (Mean) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า บางตัวอย่างมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมสูงถึง 95 บริษัท (Max) ในขณะที่บางตัวอย่างมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมเท่ากับ 0 บริษัท (Min) กล่าวคือเป็นบริษัทที่ไม่มีการจัดทำงบการเงินรวมเนื่องจากไม่มีบริษัทย่อย

4.1.1.2.3 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามสำหรับการศึกษาครั้งนี้คือ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้ Natural log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ผล ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตาราง 4.12 ค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวม

	Min	Max	Mean	Standard Deviation
Natural log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	12.30138	17.04235	14.09940	0.86747
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (บาท)	220,000.00	25,200,000.00	1,328,286.07	2.38

จากตาราง 4.12 สามารถสรุปได้ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1,328,286.07 บาท เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าบางตัวอย่างมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอยู่ที่ 220,000.00 บาท ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่น้อยที่สุด (Min) และบางตัวอย่างมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงถึง 25,200,000.00 บาท (Max)

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานในภาพรวม

การนำเสนอผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน เทคนิคที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นสถิติแบบหลายตัวแปร (Multivariate Statistics) ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรอิสระหลายๆ ตัว

กับตัวแปรตาม 1 ตัว ซึ่งผู้วิจัยได้ทดสอบเงื่อนไขการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุโดยได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข และพบว่าสอดคล้องกับเงื่อนไขที่กำหนดไว้ทุกประการ ดังนี้ (1) ความคาดเคลื่อน e เป็นตัวแปรที่มีการแจกแจงปกติ (2) ค่าเฉลี่ยของการคาดเคลื่อนเป็นศูนย์ นั่นคือ E(e)=0 (เงื่อนไขข้อนี้เป็นจริงเสมอ) (3) ค่าแปรปรวนของความคาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า $V(e)=\sigma_e^2$ (4) e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกัน ; $i \neq j$ นั่นคือ covariance $(e_i, e_j) = 0$ (5) ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระกันหรือไม่เกิดปัญหา Multicolinearity ทั้งนี้เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาครั้งนี้ การจัดการกำไรที่สนใจศึกษา ประกอบด้วย (1) การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดคือแนวคิด Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach และ(2) การจัดการกำไรที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดโดยคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร กล่าวคือการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นบวกบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้สูงขึ้น และการจัดการกำไรที่มีค่าเป็นลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลง สำหรับแนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดนั้น ผู้วิจัยได้อธิบายไว้แล้วในบทที่ 3 เนื้อหาของการนำเสนอแบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลักๆ ดังนี้

4.1.2.1 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวม

4.1.2.1.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

4.1.2.1.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

4.1.2.1.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

4.1.2.1.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

4.1.2.1 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวม

4.1.2.1.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในภาพรวม

ในส่วนที่ 4.1.2.1.1 เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด โดยใช้ตัวแบบที่ 1 ในการทดสอบดังนี้

$$\begin{aligned} LNAFEE = {} & \beta_0 + \beta_1 DISCACC + \beta_2 SIZE + \beta_3 LIQ \\ & + \beta_4 LEVERAGE + \beta_5 RECURLOSS + \beta_6 PRIOROPIN \\ & + \beta_7 BIG4 + \beta_8 ACIND + \beta_9 SUBS + \varepsilon \end{aligned}$$

ตาราง 4.13 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในภาพรวม

ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง (Predicted relation)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยประมาณ (β)	ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Errors)	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Beta)	p-value
Constant	None	11.356	0.499	-	0.000***
DISCACC	+	-0.094	0.131	-0.016	0.472
SIZE	+	0.289	0.016	0.463	0.000***
LIQ	-	-0.008	0.009	-0.022	0.382
LEVERAGE	+	0.057	0.098	0.015	0.561
RECURLOSS	+	0.168	0.066	0.059	0.011***
PRIOROPIN	+	0.066	0.045	0.032	0.145
BIG 4	+	0.372	0.039	0.212	0.000***
ACIND	-	-0.027	0.477	-0.001	0.954
SUBS	+	0.039	0.002	0.409	0.000***

*** บ่งบอกถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 $R = 0.847$, $R^2 = 0.718$, Adjusted $R^2 = 0.713$

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 645 ตัวอย่าง p-value ของตัวแบบ = 0.000

4.1.2.1.1.1 ความเหมาะสมของตัวแบบที่ 1 โดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ตัวแบบโดยรวมมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) ค่าสถิติดังกล่าวจะใช้ตรวจสอบสมมติฐานที่ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร จากผลการทดสอบทำให้ยอมรับสมมติฐานดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ในจำนวนตัวแปรอิสระ 9 ตัวแปร เมื่อพิจารณา ค่า Adjusted $R^2 = 0.713$ สามารถอธิบายได้ว่า 71.30 % ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัว ในตัวแบบที่ 1

4.1.2.1.1.2 **ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้แนวคิด** Balance Sheet Approach **ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด**

จากตาราง 4.13 สามารถใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ที่ว่า:

H_1: การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุพบว่าที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตัวแปรที่มีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวัง คือขนาดบริษัท อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน รายงานผู้สอบบัญชีงวดก่อน ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม ส่วนตัวแปรการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารมีทิศทางความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง โดยตัวแปรขนาดของบริษัท ตัวแปรผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเนื่องจากค่า β เป็นบวก และสามารถอธิบายการผันแปรของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้ร้อยละ 71.30 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Standardized Coefficient) พบว่าตัวแปรขนาดของบริษัทเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด (Beta = 0.463) รองลงมาคือตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม (Beta = 0.409) ตามด้วยตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Beta = 0.212)

ผลที่ได้สะท้อนให้เห็นว่าตัวแปรขนาดของบริษัท ตัวแปรผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี สำหรับตัวแปรการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ตัวแปรอัตราส่วนทุนหมุนเวียน ตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ ตัวแปรรายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน ตัวแปรสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การจัดการกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value > 0.05) ดังนั้นจึง**ปฏิเสธ**สมมติฐานการวิจัย

4.1.2.1.1.3 ผลการทดสอบตัวแปรควบคุม

ผลการทดสอบตัวแปรควบคุม พบว่าตัวแปรควบคุมมีทิศทางและความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางที่คาดหวัง สำหรับตัวแปรควบคุมที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) ประกอบด้วยตัวแปรขนาดของบริษัท ตัวแปรผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม แสดงให้เห็นว่าขนาดของบริษัทที่วัดค่าจากยอดสินทรัพย์รวมที่มีค่ามากคือเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีรายการทางบัญชีเกิดขึ้นมากทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบเพิ่มขึ้นจึงมีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ผลการดำเนินงานของผู้บริหารที่ประสบกับสภาวะขาดทุนสุทธิเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงอันอาจจะเกิดขึ้น เช่นความเสี่ยงจากการดำเนินงานต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องบริหารความเสี่ยงโดยการเพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบ และระยะเวลาให้มากขึ้น รวมทั้งการใช้บริการสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ที่คำนึงถึงคุณภาพในการตรวจสอบ การรักษาชื่อเสียงของสำนักงาน มีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้บริษัทย่อยที่มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทใหญ่ทำให้เกิดรายการระหว่างกันทางการค้าหรือการลงทุนซึ่งเป็นรายการที่ต้องมีการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติมจากกรณีที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกันหรือกรณีที่ไม่มีบริษัทย่อยมีผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นตามจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาจัดทำงบการเงินรวม

4.1.2.1.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในภาพรวม

ในส่วนที่ 4.1.2.1.2 เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด ใช้ตัวแบบที่ 1 ในการทดสอบดังได้กล่าวไว้แล้วในการทดสอบโดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ตาราง 4.14 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในภาพรวม

ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง (Predicted relation)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยประมาณ (β)	ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Errors)	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Beta)	p-value
Constant	None	11.397	0.495	-	0.000***
DISCACC	+	-0.199	0.156	-0.028	0.201
SIZE	+	0.289	0.016	0.464	0.000***
LIQ	-	-0.009	0.009	-0.025	0.316
LEVERAGE	+	0.060	0.098	0.016	0.537
RECURLOSS	+	0.158	0.065	0.055	0.017***
PRIOROPIN	+	0.067	0.045	0.032	0.141
BIG 4	+	0.367	0.039	0.209	0.000***
ACIND	-	-0.064	0.474	-0.003	0.893
SUBS	+	0.039	0.002	0.409	0.000***

*** บ่งบอกถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 $R = 0.847$, $R^2 = 0.718$, Adjusted $R^2 = 0.714$

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 645 ตัวอย่าง p-value ของตัวแบบ = 0.000

4.1.2.1.2.1 ความเหมาะสมของตัวแบบที่ 1 โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ตัวแบบโดยรวมมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) ค่าสถิติดังกล่าวจะใช้ตรวจสอบสมมติฐานที่ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร จากผลการทดสอบทำให้ยอมรับสมมติฐานดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ในจำนวนตัวแปรอิสระ 9 ตัวแปร เมื่อพิจารณา ค่า Adjusted $R^2 = 0.714$ สามารถอธิบายได้ว่า 71.40 % ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัว ในตัวแบบที่ 1

4.1.2.1.2.2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

จากตาราง 4.14 สามารถใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้อธิบายไว้แล้วในผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุพบว่าที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตัวแปรทุกตัวมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวัง ยกเว้นตัวแปรการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารมีทิศทางความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง โดยตัวแปรขนาดของบริษัท ตัวแปรผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเนื่องจากค่า β เป็นบวก และสามารถอธิบายการผันแปรของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้ร้อยละ 71.40 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน พบว่าตัวแปรขนาดของบริษัทเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด (Beta = 0.464) รองลงมาคือตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม (Beta = 0.409) ตามด้วยตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Beta = 0.209)

ผลที่ได้สะท้อนให้เห็นว่าตัวแปรขนาดของบริษัท ตัวแปรผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี สำหรับตัวแปรการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร ตัวแปรอัตราส่วนทุนหมุนเวียน ตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ ตัวแปรรายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน ตัวแปรสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม และผลจากการทดสอบสมมติฐานพบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การจัดการกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value > 0.05) ดังนั้นจึง**ปฏิเสธ**สมมติฐานการวิจัย

4.1.2.1.2.3 ผลการทดสอบตัวแปรควบคุม

ผลการทดสอบตัวแปรควบคุม พบว่าตัวแปรควบคุมมีทิศทางและความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางที่คาดหวัง สำหรับตัวแปรควบคุมที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและ

มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) ประกอบด้วยตัวแปรขนาดของบริษัท ตัวแปรผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม กล่าวคือผลการทดสอบตัวแปรควบคุมจากการใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิดให้ผลเหมือนกัน

จากผลการวิเคราะห์การจัดการกำไรโดยใช้แนวคิดในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดทั้ง 2 แนวคิด คือแนวคิด Balance Sheet Approach และ Cash Flow Based Approach นั้น พบว่าทั้ง 2 แนวคิดให้ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยเหมือนกัน กล่าวคือการจัดการกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value > 0.05) ดังนั้นจึง**ปฏิเสธ**สมมติฐานการวิจัย นอกจากนี้ผลของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุพบว่าที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตัวแปรขนาดของบริษัท ตัวแปรผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเนื่องจากค่า β เป็นบวก และสามารถอธิบายการผันแปรของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้ประมาณร้อยละ 71 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน พบว่าตัวแปรขนาดของบริษัทเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด รองลงมาคือตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม ตามด้วยขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐานของทั้ง 2 แนวคิดมีค่าใกล้เคียงกันมาก

ผลการทดสอบทั้ง 2 แนวคิดที่ปรากฏในตาราง 4.13 และ 4.14 พบว่ามีความขัดแย้งกับการศึกษาของ Schelleman and Knechel (2005) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการกำไรของบริษัทที่มีผลกระทบต่อการกำหนดราคาและการให้บริการงานสอบบัญชี ซึ่งให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้สอบบัญชีในการลดการจัดการกำไรโดยการปรับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือความพยายามในการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของการปรับแต่งงบการเงิน ผลการศึกษาพบว่าการจัดการกำไรทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นอย่างมีสาระสำคัญเช่นเดียวกันกับความพยายามในการตรวจสอบบัญชี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่า การจัดการกำไรอาจจะมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เนื่องจากการจัดการกำไรถือเป็นความเสี่ยงประเภทหนึ่งที่ผู้สอบบัญชีต้องทำการประเมินความเสี่ยง โดยผู้สอบบัญชีบริหารความเสี่ยงดังกล่าวโดยการปรับปรุงแผนงานตรวจสอบ เพิ่มความพยายามและคุณภาพในการตรวจสอบให้มากขึ้น ส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นด้วย แต่จากการทดสอบพบว่าการจัดการกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แสดงให้เห็นว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีไม่ได้เป็น

สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงจากการจัดการกำไรของผู้สอบบัญชี อย่างไรก็ตามจากการพิจารณาผลการสัมภาษณ์ผู้สอบบัญชีเพิ่มเติม พบว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยทั่วไปมีวิธีกำหนดตามนโยบายของแต่ละสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งจะมีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละระดับต่อระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานจริง โดยมีการพิจารณาความสัมพันธ์อื่นๆ ประกอบด้วยเช่น ความเสี่ยงของธุรกิจของลูกค้า ขอบเขตของงานตรวจสอบ ปริมาณรายการของงานตรวจสอบ ระยะเวลาและค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการตรวจสอบ และจำนวนผู้ปฏิบัติงานในแต่ละระดับที่ใช้ในการตรวจสอบ โดยจัดทำและนำเสนอให้กับผู้รับบริการสอบบัญชี แต่การคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีดังกล่าวมีความเป็นไปได้ว่าสำนักงานสอบบัญชีไม่สามารถเรียกเก็บจากบริษัทลูกค้าได้ตามที่เกิดขึ้นจริงทั้งจำนวนมีผลทำให้สำนักงานสอบบัญชีมีการคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้วิธี Recovery Rate ซึ่งเป็นวิธีการคำนวณในกรณีที่ผู้สอบบัญชีมีความเห็นว่าอัตราค่าธรรมเนียมของผู้ปฏิบัติงานคูณระยะเวลาที่ใช้นั้นอาจจะสูงเกินไป จึงมีการกำหนดอัตราเป็นเปอร์เซ็นต์ของค่าธรรมเนียมที่คำนวณได้ตามความต้องการของสำนักงานสอบบัญชีและความสามารถในการจ่ายชำระของบริษัทลูกค้าหรือขึ้นอยู่กับการเจรจาต่อรองของสำนักงานสอบบัญชีและบริษัทลูกค้า เหตุผลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าผู้สอบบัญชีไม่สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจากบริษัทลูกค้าได้ตามที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่สามารถเพิ่มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้เมื่อพบความเสี่ยงจากการจัดการกำไร มีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีดังกล่าวไม่สามารถสะท้อนความเสี่ยงจากการจัดการกำไรที่ผู้สอบบัญชีเผชิญอยู่ได้

4.1.2.1.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในภาพรวม

ในส่วนที่ 4.1.2.1.3 เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด ใช้ตัวแบบที่ 2 ในการทดสอบดังนี้

$$\begin{aligned} LNAFEE = {} & \beta_0 + \beta_1 ABS\ DISCACC\ *INCR \\ & + \beta_2 ABS\ DISCACC*DECR + \beta_3 SIZE + \beta_4 LIQ \\ & + \beta_5 LEVERAGE + \beta_6 RECURLOS + \beta_7 PRIOROPIN \\ & + \beta_8 BIG4 + \beta_9 ACIND + \beta_{10} SUBS + \varepsilon \end{aligned}$$

ตาราง 4.15 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในภาพรวม

ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง (Predicted relation)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยประมาณ (β)	ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Errors)	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Beta)	p-value
Constant	None	11.251	0.504	-	0.000***
ABS DISCACC* INCR	+	0.131	0.202	0.015	0.519
ABS DISCACC* DECR	-	0.362	0.226	0.037	0.109
SIZE	+	0.291	0.017	0.467	0.000***
LIQ	-	-0.011	0.009	-0.031	0.239
LEVERAGE	+	0.021	0.102	0.006	0.839
RECURLOSS	+	0.175	0.066	0.061	0.008***
PRIOROPIN	+	0.059	0.046	0.029	0.193
BIG 4	+	0.371	0.039	0.211	0.000***
ACIND	-	0.060	0.480	0.003	0.900
SUBS	+	0.039	0.002	0.408	0.000***

*** บ่งบอกถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 R = 0.848, R^2 = 0.718, Adjusted R^2 = 0.714

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 645 ตัวอย่าง p-value ของตัวแบบ = 0.000

4.1.2.1.3.1 **ความเหมาะสมของตัวแบบที่ 2 โดยใช้แนวคิด** Balance Sheet Approach **ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด**

ตัวแบบโดยรวมมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) ค่าสถิติดังกล่าวจะใช้ตรวจสอบสมมติฐานที่ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร จากผลการทดสอบทำให้ยอมรับสมมติฐานดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ในจำนวนตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร เมื่อพิจารณา ค่า Adjusted R^2 = 0.714 สามารถอธิบายได้ว่า 71.40 % ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัว ในตัวแบบที่ 2

4.1.2.1.3.2 **ผลการทดสอบเมื่อคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร โดยใช้แนวคิด** Balance Sheet Approach **ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด**

ผลการทดสอบที่ปรากฏในตาราง 4.15 เป็นการทดสอบเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้ผลการวิจัยที่ได้จากตัวแบบที่ 1 ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยในส่วนนี้

ผลของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตัวแปรแต่ละตัวมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นอย่างไรนั้น สามารถอธิบายตัวแปรแต่ละตัวตามทิศทางและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังนี้

การจัดการกำไรที่มีค่าบวกบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้สูงขึ้น ผลการทดสอบมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือ บริษัทที่มีการจัดการกำไรให้สูงขึ้นส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงตามไปด้วย แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05)

การจัดการกำไรที่มีค่าลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลง ผลการทดสอบให้ผลเหมือนกันกับการจัดการกำไรให้สูงขึ้นคือ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05) ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรให้ต่ำลงกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ขนาดของบริษัท สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่มีขนาดใหญ่น่าจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ผลการทดสอบพบว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value < 0.05) สามารถกล่าวได้ว่าบริษัทที่มีสินทรัพย์รวมสูงหรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีรายการทางบัญชีที่มากกว่าทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบรวมถึงขอบเขตของการตรวจสอบที่มากกว่า เพื่อลดความเสี่ยงจากการตรวจสอบให้อยู่ในระดับที่

ผู้สอบบัญชีสามารถยอมรับได้ อันจะส่งผลให้มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนต่ำมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นเนื่องจากบริษัทมีความเสี่ยงจากการดำเนินงานต่อเนื่องสูง ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องบริหารความเสี่ยงดังกล่าว แต่ผลการทดสอบพบว่าความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05)

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่มีอัตราส่วนทางการเงินนี้สูงมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงตามไปด้วยเนื่องจากบริษัทได้รับความเสี่ยงทางการเงินสูง ผู้สอบบัญชีจึงต้องใช้ความพยายามในการตรวจสอบที่มากขึ้นและคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงตามไปด้วย แต่ผลการทดสอบพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความสัมพันธ์ดังกล่าว (p-value > 0.05)

ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ผลการทดสอบพบทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.05) แสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินงานในอดีตของบริษัทที่ประสบกับสภาวะขาดทุนสุทธิเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการบริหารงานของฝ่ายบริหารที่ไม่ประสบความสำเร็จหรืออาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการใช้ดุลยพินิจในการปรับแต่งผลการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่ตนเองต้องการ โดยความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นคือ ความเสี่ยงจากการดำเนินงานต่อเนื่อง ความเสี่ยงที่งบการเงินจะแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญซึ่งเป็นผลมาจากการทุจริตและข้อผิดพลาด จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้สอบบัญชีบริหารความเสี่ยงโดยการเพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบ รวมถึงเพิ่มระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบมากขึ้น มีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่มีผลขาดทุนเพิ่มขึ้นตามความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น

รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยแปลงไปในงวดก่อนมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นเนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องเพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจในรายงานทางการเงินของบริษัท แต่ผลการทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05)

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ผลการทดสอบพบทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวัง คือ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value < 0.05) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (NON-BIG 4) มีความเป็นไปได้ว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) มีการพิจารณาถึงคุณภาพของการตรวจสอบและชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชี รวมทั้งต้นทุนและกำไรที่ต้องการในแต่ละสำนักงานมีความแตกต่างกัน

สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบวัดค่าโดยใช้อัตราส่วนระหว่างจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระกับจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด สิ่งที่คาดหวังคือ บริษัทที่มีอัตราส่วนนี้สูงส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง เนื่องจากบริษัทที่คณะกรรมการตรวจสอบมีความเป็นอิสระจะมีประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น สอบทานรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพและมีความน่าเชื่อถือ แต่ผลการทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความสัมพันธ์ดังกล่าว (p-value > 0.05)

จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาจัดทำงบการเงินรวม ผลการทดสอบพบทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value < 0.05) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีจำนวนบริษัทย่อยมาก ซึ่งบริษัทย่อยอาจจะมีความเกี่ยวข้องกับบริษัทใหญ่ในหลายลักษณะ เช่น ความเกี่ยวข้องระหว่างกันทางการค้า ความเกี่ยวข้องกันจากการลงทุน เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวเป็นรายการที่ต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษ รวมทั้งมีรายการที่เกี่ยวข้องระหว่างกันสูงขึ้นตามไปด้วย อันส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องมีการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติมจากบริษัทที่ไม่มีบริษัทย่อย มีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทสูงขึ้นตามจำนวนบริษัทย่อยที่ต้องนำมาจัดทำงบการเงินรวมกับบริษัทใหญ่

สำหรับผลการทดสอบการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรเกี่ยวกับความมีนัยสำคัญของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม พบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้จากตัวแบบที่ 1 กล่าวคือ การจัดการกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value > 0.05)

4.1.2.1.3.3 ผลการทดสอบตัวแปรควบคุม

ตัวแปรควบคุมมีทิศทางและความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางที่คาดหวัง สำหรับตัวแปรควบคุมที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ตัวแปรขนาดของบริษัท ตัวแปรผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม กล่าวคือสอดคล้องกับผลการทดสอบที่ได้จากตัวแบบที่ 1 แสดงให้เห็นว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีแนวโน้นสูงขึ้น ถ้าลูกค้าเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ ผลการดำเนินงานอยู่ในสภาวะขาดทุนสุทธิอย่างต่อเนื่อง มีการใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) และมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมหลายบริษัท

4.1.2.1.4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในภาพรวม

ในส่วนที่ 4.1.2.1.4 เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด ใช้ตัวแบบที่ 2 ในการทดสอบดังได้กล่าวไว้แล้วในการทดสอบโดยใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ตาราง 4.16 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในภาพรวม

ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง (Predicted relation)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยประมาณ (β)	ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Errors)	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Beta)	p-value
Constant	None	11.380	0.494	-	0.000***
ABS DISCACC* INCR	+	0.197	0.250	0.018	0.432
ABS DISCACC* DECR	-	0.656	0.274	0.054	0.017***
SIZE	+	0.293	0.016	0.469	0.000***
LIQ	-	-0.009	0.009	-0.027	0.292
LEVERAGE	+	0.027	0.099	0.007	0.788
RECURLOSS	+	0.162	0.066	0.057	0.014***
PRIOROPIN	+	0.061	0.045	0.029	0.179
BIG 4	+	0.369	0.039	0.210	0.000***
ACIND	-	-0.095	0.473	-0.004	0.841
SUBS	+	0.039	0.002	0.410	0.000***

*** บ่งบอกถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 $R = 0.848$, $R^2 = 0.720$, Adjusted $R^2 = 0.715$

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 645 ตัวอย่าง p-value ของตัวแบบ = 0.000

4.1.2.1.4.1 ความเหมาะสมของตัวแบบที่ 2 โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ตัวแบบโดยรวมมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) ค่าสถิติดังกล่าวจะใช้ตรวจสอบสมมติฐานที่ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร จากผลการทดสอบทำให้ยอมรับสมมติฐานดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ในจำนวนตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร เมื่อพิจารณา ค่า Adjusted R^2 = 0.715 สามารถอธิบายได้ว่า 71.50 % ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัว ในตัวแบบที่ 2

4.1.2.1.4.2 ผลการทดสอบเมื่อคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ผลการทดสอบที่ปรากฏในตาราง 4.16 เป็นการทดสอบเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้ผลการวิจัยที่ได้จากตัวแบบที่ 1 ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยในส่วนนี้

ผลของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตัวแปรแต่ละตัวมีทิศทางความสัมพันธ์สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของการใช้แนวคิด Balance Sheet Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด ยกเว้นตัวแปรการจัดการกำไรที่มีค่าลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลง พบว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05)

4.1.2.1.4.3 ผลการทดสอบตัวแปรควบคุม

ตัวแปรควบคุมมีทิศทางและความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางที่คาดหวัง และสอดคล้องกับผลการทดสอบที่ได้จากตัวแบบที่ 1 คือค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีแนวโน้นสูงขึ้น ถ้าลูกค้าเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ ผลการดำเนินงานอยู่ในสภาวะขาดทุนสุทธิอย่างต่อเนื่อง มีการใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) และมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมหลายบริษัท

ผลการทดสอบทั้ง 2 แนวคิดที่ปรากฏในตาราง 4.15 และ 4.16 พบว่ามีความขัดแย้งกับการศึกษาของ Gul et al. (2003) ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ

ของผู้บริหาร สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร ค่าตอบแทนผู้บริหาร และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉพาะรายการคงค้างที่ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของกำไร ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้เช่นเดียวกับกรณีที่ได้อธิบายไว้ในตัวแบบที่ 1 ถึงแม้ว่าผลการวิเคราะห์ตัวแปรการจัดการกำไรให้ต่ำลงพบว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในกรณีของการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดจากแนวคิด Cash Flow Based Approach แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในทิศทางตรงข้ามซึ่งมีความขัดแย้งกับงานวิจัยของ Gul et al. (2003) ดังได้กล่าวไปแล้วเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าผลการทดสอบเมื่อคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรในการวิเคราะห์ในภาพรวมค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีไม่ได้เป็นตัวสะท้อนความเสี่ยงจากการจัดการกำไรอย่างแท้จริง

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้บริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 เพื่อเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 นี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์เฉพาะการใช้แนวคิดและตัวแบบที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเท่านั้น เนื่องจากผลการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดและตัวแบบอื่นๆ รวมทั้งผลการวิเคราะห์ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่ม SET 50 ให้ผลการวิเคราะห์ไม่แตกต่างจากผลการวิเคราะห์ในภาพรวม

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาของบริษัทในกลุ่ม SET 50

4.2.1.1 ลักษณะเบื้องต้นของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50

กลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 มีจำนวน 77 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นจำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET 50 ปี 2548 และ 2549 ทั้งนี้ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน ที่ประกอบด้วย เงินทุนและหลักทรัพย์ ธนาคาร ประกันภัยและประกันชีวิต เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่แตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งมีผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนั้นจึงไม่รวมกลุ่ม

อุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จากจำนวน 77 ตัวอย่าง สามารเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้ร้อยละ 83 (64 ตัวอย่าง) ของกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 17 (13 ตัวอย่าง) แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีรอบระยะเวลาบัญชีเริ่มต้นวันที่ 1 มกราคม สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม ร้อยละ 8 (6 ตัวอย่าง) และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ร้อยละ 9 (7 ตัวอย่าง) กล่าวคือไม่ได้เปิดเผยค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีทั้งในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี

4.2.1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของบริษัทในกลุ่ม SET 50

4.2.1.2.1 ตัวแปรที่สนใจศึกษา

การจัดการกำไรโดยใช้รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณได้จากการใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตาราง 4.17 ค่าสถิติพื้นฐานของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารในกลุ่ม SET 50

รายการ	Min	Max	Mean	Standard Deviation
รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณโดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด	-0.23409	0.18232	-0.03200	0.07498

จากตาราง 4.17 รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่คำนวณโดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ -0.03200 (Mean) รายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้ค่าต่ำสุดอยู่ที่ -0.23409 ในทางตรงกันข้ามรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารตามแนวคิดนี้ค่าสูงสุดอยู่ที่ 0.18232 แสดงให้เห็นว่ารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารโดยเฉลี่ย

แล้วมีค่าเป็นลบ กล่าวคือเป็นรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารที่ทำให้กำไรต่ำลง สะท้อนให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 มีแนวโน้มในการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างเพื่อตกแต่งกำไรเป็นสำคัญ

4.2.1.2.2 ตัวแปรควบคุม

4.2.1.2.2.1 ขนาดของบริษัท (SIZE)

ตาราง 4.18 ค่าสถิติพื้นฐานของขนาดของบริษัทในกลุ่ม SET 50

จำนวน 645 ตัวอย่าง			
Min	Max	Mean	Standard Deviation
8.14673	13.52976	10.65755	1.04289

จากตาราง 4.18 สามารถสรุปได้ว่าโดยเฉลี่ยแล้วขนาดของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 ซึ่งวัดค่าจากสินทรัพย์รวมคือ 10.65755 (42,512.35 ล้านบาท) บริษัทที่มีขนาดเล็กสุดมียอดสินทรัพย์รวมเท่ากับ 8.14673 (3,452.07 ล้านบาท) ในทางตรงกันข้ามบริษัทที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมียอดสินทรัพย์รวมเท่ากับ 13.52976 (751,450.04 ล้านบาท) แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 ส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่

4.2.1.2.2.2 อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (LIQ)

ตาราง 4.19 ค่าสถิติพื้นฐานของอัตราส่วนทุนหมุนเวียนในกลุ่ม SET 50

จำนวน 645 ตัวอย่าง			
Min	Max	Mean	Standard Deviation
0.09675	4.91373	1.67593	1.05505

จากตาราง 4.19 สามารถสรุปได้ว่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 1.67593 เท่า (Mean) แสดงว่าเฉลี่ยแล้วบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 มีสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้น แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า บางตัวอย่างมีอัตราส่วนทาง

การเงินนี้อยู่ที่ 0.09675 (Min) ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำแสดงให้เห็นว่าบริษัทอาจไม่สามารถชำระหนี้สินระยะสั้นได้เมื่อครบกำหนด ในทางตรงกันข้ามบางตัวอย่างมีค่าอัตราส่วนทางการเงินนี้สูงสุดเท่ากับ 4.91373 (Max) แสดงว่าบริษัทมีสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นที่ดี

4.2.1.2.2.3 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (LEVERAGE)

ตาราง 4.20 ค่าสถิติพื้นฐานของอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ในกลุ่ม SET 50

จำนวน 645 ตัวอย่าง			
Min	Max	Mean	Standard Deviation
0.05647	0.99716	0.49072	0.17678

จากตาราง 4.20 สามารถสรุปได้ว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.49072 เท่า (Mean) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าบางตัวอย่างมีอัตราส่วนทางการเงินนี้อยู่ที่ 0.05647 เท่า ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำ (Min) แสดงว่าบริษัทมีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้สินในระยะยาวอยู่ในระดับต่ำหรือมีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ ในทางตรงกันข้ามบางตัวอย่างมีอัตราส่วนทางการเงินนี้สูงสุดเท่ากับ 0.99716 เท่า (Max) แสดงว่าเป็นบริษัทที่มีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้สินในระยะยาวและความเสี่ยงทางการเงิน โดยมีการกระจายของข้อมูลเท่ากับ 0.17678 แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำเนื่องจากบริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้สินในระยะยาว

4.2.1.2.2.4 ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (RECURLOSS)

ตาราง 4.21 ค่าสถิติพื้นฐานของผลขาดทุนจากการดำเนินงานในกลุ่ม SET 50

ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน	ความถี่	ร้อยละ
มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมา	3	4.70
ไม่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานหรือมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานไม่เกิน 1 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมา	61	95.30
รวม	**64**	**100.00**

จากตาราง 4.21 สามารถสรุปได้ว่าจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 64 ตัวอย่าง พบว่ามีบริษัทที่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมาอยู่ร้อยละ 4.70 (3 ตัวอย่าง) นอกจากนี้จำนวนตัวอย่างอีก 61 ตัวอย่างพบว่าไม่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานหรือมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานไม่เกิน 1 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมาซึ่งคิดเป็นร้อยละ 95.30 แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานของฝ่ายบริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์โดยภาพรวมแล้วมีผลการดำเนินงานที่ดี มีเพียง 3 ตัวอย่างเท่านั้นที่ประสบกับสภาวะขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมา

4.2.1.2.2.5 รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน (PRIOROPIN)

ตาราง 4.22 ค่าสถิติพื้นฐานของรายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อนในกลุ่ม SET 50

รายงานงวดที่แล้ว	ความถี่	ร้อยละ
แบบที่เปลี่ยนแปลงไป	17	26.60
แบบที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	47	73.40
รวม	**64**	**100.00**

จากตาราง 4.22 สามารถสรุปได้ว่ารายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อนจากกลุ่มตัวอย่าง 64 ตัวอย่าง พบว่ามีบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในงวดก่อนอยู่ร้อยละ 26.60

(17 ตัวอย่าง) และมีบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในงวดก่อนสูงถึงร้อยละ 73.40 (47 ตัวอย่าง)

4.2.1.2.2.6 ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (BIG 4)

ตาราง 4.23 ค่าสถิติพื้นฐานของขนาดของสำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม SET 50

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี	ความถี่	ร้อยละ
BIG 4	54	84.40
NON-BIG 4	10	15.60
รวม	**64**	**100.00**

จากตาราง 4.23 สามารถสรุปได้ว่าขนาดของสำนักงานสอบบัญชีจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 64 ตัวอย่าง พบว่ามีบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) สูงถึงร้อยละ 84.40 (54 ตัวอย่าง) ในขณะที่มีบริษัทที่ใช้บริการงานสอบบัญชีจากผู้สอบบัญชีอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้สอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (NON-BIG 4) อยู่ร้อยละ 15.60 (10 ตัวอย่าง)

4.2.1.2.2.7 สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACIND)

ตาราง 4.24 ค่าสถิติพื้นฐานของสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบในกลุ่ม SET 50

สัดส่วนความเป็นอิสระ* (%)	ความถี่	ร้อยละ
100.00	64	100.00
รวม	**64**	**100.00**

* สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ = จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระ / จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด

จากตาราง 4.24 สามารถสรุปได้ว่าสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่าบริษัทในกลุ่ม SET 50 ทั้งหมดมีสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบสูงถึง 100 เปอร์เซ็นต์ กล่าวคือคณะกรรมการตรวจสอบทุกคนมีความเป็นอิสระ แสดงให้เห็นว่าบริษัทในกลุ่ม SET 50 มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี

4.2.1.2.2.8 จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม

ตาราง 4.25 ค่าสถิติพื้นฐานของจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมในกลุ่ม SET 50

จำนวน 645 บริษัท			
Min	Max	Mean	Standard Deviation
0	95	16.94	18.525

จากตาราง 4.25 สามารถสรุปได้ว่าจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 64 ตัวอย่าง จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 16.94 ตัวอย่าง (Mean) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า บางตัวอย่างมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมสูงถึง 95 บริษัท (Max) ในขณะที่บางตัวอย่างมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมเท่ากับ 0 บริษัท (Min) กล่าวคือเป็นบริษัทที่ไม่มีการจัดทำงบการเงินรวมเนื่องจากไม่มีบริษัทย่อย

4.2.1.2.3 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามสำหรับการศึกษาครั้งนี้คือ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้ Natural log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ผล ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตาราง 4.26 ค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในกลุ่ม SET 50

	Min	Max	Mean	Standard Deviation
Natural log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	13.59237	17.04235	15.38030	0.83599
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (บาท)	800,000.00	25,200,000.00	4,781,668.01	2.31

จากตาราง 4.26 สามารถสรุปได้ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4,781,668.01 บาท เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าบางตัวอย่างมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอยู่ที่ 800,000.00 บาท ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่น้อยที่สุด (Min) และบางตัวอย่างมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงถึง 25,200,000.00 บาท (Max)

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานของบริษัทในกลุ่ม SET 50

4.2.2.1 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50

4.2.2.1.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในกลุ่ม SET 50

ในส่วนที่ 4.2.2.1.1 เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด โดยใช้ตัวแบบที่ 2 ในการทดสอบ

ตาราง 4.27 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในกลุ่ม SET 50

ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง (Predicted relation)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยประมาณ (β)	ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Errors)	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Beta)	p-value
Constant	None	12.794	1.063	-	0.000***
ABS DISCACC* INCR	+	5.701	2.544	0.210	0.029***
ABS DISCACC* DECR	-	1.947	1.475	0.136	0.192
SIZE	+	0.217	0.092	0.270	0.023***
LIQ	-	-0.160	0.094	-0.202	0.094
LEVERAGE	+	-0.348	0.606	-0.074	0.568
RECURLOSS	+	0.454	0.377	0.116	0.234
PRIOROPIN	+	-0.179	0.170	-0.095	0.296
BIG 4	+	0.179	0.265	0.078	0.502
SUBS	+	0.025	0.004	0.557	0.000***

*** บ่งบอกถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 $R = 0.778$, $R^2 = 0.605$, Adjusted $R^2 = 0.539$

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 64 ตัวอย่าง p-value ของตัวแบบ = 0.000

4.2.2.1.1.1 ความเหมาะสมของตัวแบบที่ 2 โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ตัวแบบโดยรวมมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) ค่าสถิติดังกล่าวจะใช้ตรวจสอบสมมติฐานที่ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระ

อย่างน้อย 1 ตัวแปร จากผลการทดสอบทำให้ยอมรับสมมติฐานดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ในจำนวนตัวแปรอิสระ 9 ตัวแปร เมื่อพิจารณา ค่า Adjusted R^2 = 0.539 สามารถอธิบายได้ว่า 53.90 % ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัว ในตัวแบบที่ 2 สำหรับตัวแปรสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACIND) เนื่องจากเป็นค่าคงที่มีผลให้ในการวิเคราะห์ไม่ถูกนำมาใช้เป็นตัวแปรสำหรับการหาความสัมพันธ์ในกรณีนี้

4.2.2.1.1.2 ผลการทดสอบเมื่อคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ผลการทดสอบที่ปรากฏในตาราง 4.27 เป็นการทดสอบเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้ผลการวิจัยโดยใช้ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยในส่วนนี้

ผลของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตัวแปรแต่ละตัวมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นอย่างไรนั้น สามารถอธิบายตัวแปรแต่ละตัวตามทิศทางและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังนี้

การจัดการกำไรที่มีค่าบวกบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้สูงขึ้น ผลการทดสอบพบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างการจัดการกำไรให้สูงขึ้นกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) แสดงให้เห็นว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการกำไรของผู้บริหารที่มีผลกระทบต่อความเสี่ยงของผู้สอบบัญชี

การจัดการกำไรที่มีค่าลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลง ผลการทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05) ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรให้ต่ำลงกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ขนาดของบริษัท สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่มีขนาดใหญ่น่าจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ผลการทดสอบพบว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value < 0.05) สามารถกล่าวได้ว่าบริษัทที่มีสินทรัพย์รวมสูงหรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีรายการทางบัญชีที่มากกว่าทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบรวมถึงขอบเขตของการตรวจสอบที่มากกว่าเพื่อลดความเสี่ยงจากการตรวจสอบให้อยู่ในระดับที่

ผู้สอบบัญชีสามารถยอมรับได้ อันจะส่งผลให้มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนต่ำมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นเนื่องจากบริษัทมีความเสี่ยงจากการดำเนินงานต่อเนื่องสูง ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องบริหารความเสี่ยงดังกล่าว แต่ผลการทดสอบพบว่าความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05)

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่มีอัตราส่วนทางการเงินนี้สูงมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงตามไปด้วย แต่ผลการทดสอบพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความสัมพันธ์ดังกล่าว (p-value > 0.05) และไม่เป็นไปตามทิศทางที่คาดหวัง

ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ผลการทดสอบพบทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05) แสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินงานในอดีตของบริษัทที่ประสบกับสภาวะขาดทุนสุทธิเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการบริหารงานของฝ่ายบริหารที่ไม่ประสบความสำเร็จหรืออาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการใช้ดุลยพินิจในการปรับแต่งผลการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่ตนเองต้องการ แต่ในกรณีนี้ไม่พบความสัมพันธ์เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50 นี้มีผลการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยแปลงไปในงวดก่อนมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นเนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องเพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจในรายงานทางการเงินของบริษัท แต่ผลการทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05) และไม่เป็นไปตามทิศทางที่คาดหวัง

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ผลการทดสอบพบทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวัง คือ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่ไม่มีนัยสำคัญ (p-value > 0.05) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (NON-BIG 4) มีความเป็นไปได้ว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) มีการพิจารณาถึงคุณภาพของการตรวจสอบและชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชี รวมทั้งต้นทุนและกำไรที่ต้องการ

ในแต่ละสำนักงานมีความแตกต่างกัน และในกรณีนี้บริษัทในกลุ่ม SET 50 ส่วนใหญ่มีการใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่อาจมีผลทำให้ตัวแปรนี้ไม่สะท้อนความสัมพันธ์

จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาจัดทำงบการเงินรวม ผลการทดสอบพบทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value < 0.05) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีจำนวนบริษัทย่อยมาก ซึ่งบริษัทย่อยอาจจะมีความเกี่ยวข้องกับบริษัทใหญ่ในหลายลักษณะ เช่น ความเกี่ยวข้องระหว่างกันทางการค้า ความเกี่ยวข้องกันจากการลงทุน เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวเป็นรายการที่ต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษ รวมทั้งมีรายการที่เกี่ยวข้องระหว่างกันสูงขึ้นตามไปด้วย อันส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องมีการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติมจากบริษัทที่ไม่มีบริษัทย่อย มีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทสูงขึ้นตามจำนวนบริษัทย่อยที่ต้องนำมาจัดทำงบการเงินรวมกับบริษัทใหญ่

สำหรับผลการทดสอบการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรเกี่ยวกับความมีนัยสำคัญของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม พบว่าการจัดการกำไรให้สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value < 0.05)

4.2.2.1.1.3 ผลการทดสอบตัวแปรควบคุม

ตัวแปรควบคุมที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบด้วย ตัวแปรขนาดของบริษัท และตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม แสดงให้เห็นว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีแนวโน้นสูงขึ้น ถ้าลูกค้าเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ และมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมหลายบริษัท

ผลการทดสอบในตาราง 4.27 พบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abbott et al. (2006) ในส่วนของการพบความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรให้สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรให้สูงขึ้นกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยบริษัทที่มีขนาดใหญ่และอยู่ในกลุ่ม SET 50 มีความเป็นไปได้ที่ผู้บริหารของบริษัทจะเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่เหมาะสมกับบริษัทเพื่อปรับแต่งผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามดุลยพินิจของผู้บริหารและเป็นไปตามความคาดหวังของนักลงทุนเพื่อแสดงผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามลักษณะของหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกให้เป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่ม SET 50 เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนที่อยู่กลุ่ม SET 50

จะได้รับประโยชน์คือ สามารถดึงดูดนักลงทุนให้มีความสนใจในตัวบริษัทมากขึ้น รวมทั้งการเป็นบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงขึ้นเช่นกันกล่าวคือคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทย่อมมีความต้องการการตรวจสอบที่มีคุณภาพสูงตามไปด้วย ซึ่งเป็นผลการวิจัยในอดีตของ Collier and Gregory (1996) ดังนั้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงจากการจัดการกำไรที่ผู้สอบบัญชีเผชิญอยู่ได้กล่าวคือผู้สอบบัญชีสามารถคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นได้ตามความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นรวมถึงความพยายามในการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นตามความเสี่ยงดังกล่าว

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมประกอบด้วยเพื่อให้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.3.1 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามกลุ่มอุตสาหกรรมนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มอุตสหกรรมที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี รวมถึงการใช้แนวคิดและตัวแบบที่พบความสัมพันธ์เท่านั้น เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นๆ ให้ผลการวิเคราะห์ไม่แตกต่างจากผลการวิเคราะห์ในภาพรวม

ตาราง 4.28 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค

ตัวแปร	ทิศทางความสัมพันธ์ที่คาดหวัง (Predicted relation)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยประมาณ (β)	ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Errors)	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Beta)	p-value
Constant	None	11.683	0.700	-	0.000***
ABS DISCACC* INCR	+	-3.064	1.220	-0.198	0.015***
ABS DISCACC* DECR	-	-1.017	1.007	-0.088	0.317
SIZE	+	0.252	0.085	0.310	0.005***
LIQ	-	0.026	0.039	0.067	0.509
LEVERAGE	+	-0.260	0.311	-0.101	0.407
RECURLOSS	+	0.245	0.170	0.130	0.156
PRIOROPIN	+	0.230	0.161	0.114	0.158
BIG 4	+	0.556	0.123	0.346	0.000***
SUBS	+	0.040	0.011	0.367	0.000***

*** บ่งบอกถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 $R = 0.828$, $R^2 = 0.685$, Adjusted $R^2 = 0.639$

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง = 71 ตัวอย่าง p-value ของตัวแบบ = 0.000

4.3.1.1 ความเหมาะสมของตัวแบบที่ 2 โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ตัวแบบโดยรวมมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) ค่าสถิติดังกล่าวจะใช้ตรวจสอบสมมติฐานที่ว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระ

อย่างน้อย 1 ตัวแปร จากผลการทดสอบทำให้ยอมรับสมมติฐานดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ในจำนวนตัวแปรอิสระ 9 ตัวแปร เมื่อพิจารณา ค่า Adjusted R^2 = 0.639 สามารถอธิบายได้ว่า 63.90 % ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัว ในตัวแบบที่ 2 สำหรับตัวแปรสัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACIND) เนื่องจากเป็นค่าคงที่มีผลให้ในการวิเคราะห์ไม่ถูกนำมาใช้เป็นตัวแปรสำหรับการหาความสัมพันธ์ในกรณีนี้

4.3.1.2 ผลการทดสอบเมื่อคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร โดยใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach ในการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด

ผลการทดสอบที่ปรากฏในตาราง 4.28 เป็นการทดสอบเพื่อทำให้ผลการวิจัยมีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยในส่วนนี้

ผลของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตัวแปรแต่ละตัวมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นอย่างไรนั้น สามารถอธิบายตัวแปรแต่ละตัวตามทิศทางและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังนี้

การจัดการกำไรที่มีค่าบวกบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้สูงขึ้น ผลการทดสอบพบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรให้สูงขึ้นกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) อย่างไรก็ตามทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามแสดงให้เห็นว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอาจจะไม่ได้เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการกำไรของผู้บริหารที่มีผลกระทบต่อความเสี่ยงของผู้สอบบัญชี

การจัดการกำไรที่มีค่าลบบ่งบอกถึงการจัดการกำไรให้ต่ำลง ผลการทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05) ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรให้ต่ำลงกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ขนาดของบริษัท สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่มีขนาดใหญ่น่าจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ผลการทดสอบพบว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value < 0.05) สามารถกล่าวได้ว่าบริษัทที่มีสินทรัพย์รวมสูงหรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีรายการทางบัญชีที่มากกว่าทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบ รวมถึงขอบเขตของการตรวจสอบที่มากกว่าเพื่อลดความเสี่ยงจากการตรวจสอบให้

อยู่ในระดับที่ผู้สอบบัญชีสามารถยอมรับได้ อันจะส่งผลให้มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก

อัตราส่วนทุนหมุนเวียน สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนต่ำมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นเนื่องจากบริษัทมีความเสี่ยงจากการดำเนินงานต่อเนื่องสูง ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องบริหารความเสี่ยงดังกล่าว แต่ผลการทดสอบพบว่าความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05)

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่มีอัตราส่วนทางการเงินนี้สูงมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงตามไปด้วย แต่ผลการทดสอบพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความสัมพันธ์ดังกล่าว (p-value > 0.05) และไม่เป็นไปตามทิศทางที่คาดหวัง

ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ผลการทดสอบพบทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05) แสดงให้เห็นว่าผลการดำเนินงานในอดีตของบริษัทที่ประสบกับสภาวะขาดทุนสุทธิเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการบริหารงานของฝ่ายบริหารที่ไม่ประสบความสำเร็จหรืออาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการใช้ดุลยพินิจในการปรับแต่งผลการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่ตนเองต้องการ แต่ในกรณีนี้ไม่พบความสัมพันธ์เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคนี้มีผลการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

รายงานของผู้สอบบัญชีงวดก่อน สิ่งที่คาดหวังคือบริษัทที่ได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยแปลงไปในงวดก่อนมีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นเนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องเพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความมั่นใจในรายงานทางการเงินของบริษัท แต่ผลการทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05) และไม่เป็นไปตามทิศทางที่คาดหวัง

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ผลการทดสอบพบทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวัง คือ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและมีนัยสำคัญ (p-value < 0.05) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่าบริษัทที่ไม่ได้ใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (NON-BIG 4) มีความเป็นไปได้ว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG 4) มีการพิจารณาถึงคุณภาพของการตรวจสอบและชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชี รวมทั้งต้นทุนและกำไรที่ต้องการในแต่ละสำนักงานมีความแตกต่างกัน

จำนวนบริษัทย่อยที่นำมาจัดทำงบการเงินรวม ผลการทดสอบพบทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่คาดหวังคือมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value < 0.05) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีจำนวนบริษัทย่อยมาก ซึ่งบริษัทย่อยอาจจะมีความเกี่ยวข้องกับบริษัทใหญ่ในหลายลักษณะ เช่น ความเกี่ยวข้องระหว่างกันทางการค้า ความเกี่ยวข้องกันจากการลงทุน เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวเป็นรายการที่ต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษ รวมทั้งมีรายการที่เกี่ยวข้องระหว่างกันสูงขึ้นตามไปด้วย อันส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องมีการพิจารณาประเด็นเพิ่มเติมจากบริษัทที่ไม่มีบริษัทย่อย มีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทสูงขึ้นตามจำนวนบริษัทย่อยที่ต้องนำมาจัดทำงบการเงินรวมกับบริษัทใหญ่

สำหรับผลการทดสอบการจัดการกำไรที่คำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไรเกี่ยวกับความมีนัยสำคัญของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม พบว่าการจัดการกำไรให้สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (p-value < 0.05) แต่เป็นความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

4.3.1.3 ผลการทดสอบตัวแปรควบคุม

ตัวแปรควบคุมที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบด้วย ตัวแปรขนาดของบริษัท ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และตัวแปรจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวม แสดงให้เห็นว่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีแนวโน้นสูงขึ้นถ้าลูกค้าเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ มีการใช้บริการงานสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ และมีจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทำงบการเงินรวมหลายบริษัท

ผลการทดสอบในตาราง 4.28 พบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abbott et al. (2006) ในส่วนของการพบความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรให้สูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทิศทางของความสัมพันธ์พบว่าเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม แสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคนั้นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความเป็นไปได้ว่าไม่ได้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงจากการจัดการกำไรอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าผู้สอบบัญชีได้ทำการบริหารความเสี่ยงและได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีแล้วก็ตาม และจากการพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับการคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มเติม พบว่าสำนักงานสอบบัญชีไม่สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจากบริษัทลูกค้าได้ตามที่เกิดขึ้นจริงทั้งจำนวนมีผลทำให้สำนักงานสอบบัญชีมีการคิดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้วิธี

Recovery Rate ซึ่งเป็นวิธีการคำนวณในกรณีที่ผู้สอบบัญชีมีความเห็นว่าอัตราค่าธรรมเนียมของผู้ปฏิบัติงานคูณระยะเวลาที่ใช้นั้นอาจจะสูงเกินไปจึงมีการกำหนดอัตราเป็นเปอร์เซ็นต์ของค่าธรรมเนียมที่คำนวณได้ตามความต้องการของสำนักงานสอบบัญชีและความสามารถในการจ่ายชำระของบริษัทลูกค้าหรือขึ้นอยู่กับการเจรจาต่อรองของสำนักงานสอบบัญชีและบริษัทลูกค้า เหตุผลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าผู้สอบบัญชีไม่สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจากบริษัทลูกค้าได้ตามที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่สามารถเพิ่มค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีได้เมื่อพบความเสี่ยงจากการจัดการกำไร มีผลทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีดังกล่าวไม่สามารถสะท้อนความเสี่ยงจากการจัดการกำไรที่ผู้สอบบัญชีเผชิญอยู่ได้

จากผลการทดสอบสถิติเชิงอนุมานข้างต้นสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังตาราง 4.29

ตาราง 4.29 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การทดสอบ	สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ	
		การใช้แนวคิด Balance Sheet Approach	การใช้แนวคิด Cash Flow Based Approach
ในภาพรวม	การจัดการกำไรมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัย (p-value > 0.05)	ปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัย (p-value > 0.05)
	ไม่ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย (ผลการทดสอบเมื่อคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร)	การจัดการกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	การจัดการกำไรให้ต่ำลงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
โดยใช้ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET 50	ไม่ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย (ผลการทดสอบเมื่อคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร)	การจัดการกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	การจัดการกำไรให้สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค)	ไม่ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย (ผลการทดสอบเมื่อคำนึงถึงทิศทางของการจัดการกำไร)	การจัดการกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	การจัดการกำไรให้สูงขึ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี